

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszámolások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Mit cselekedjünk?

II.

Mindent, hogy magunkat és mieinket meg-
tarthassuk. Az önfentartás Istennek parancsa. Ezért
nem szabad elvetni az egyénnek sem az életet.
Hát még a nemzetnek, az államnak, a népeknek?
Nem tartjuk a háborút keresztyéni dolognak (vi-
seljük ezért is a felelősséget azok, akik indították),
azonban most, midőn a harcnak kockája elvette-
tt s a szláv, latin s a germán-magyar világ
közt az életre-halálra szóló mérkőzés megkezdő-
dött: az a hitünk, hogy az egyházaknak (földi,
véges intézmények ezek is) is oda kell állani a
sorba s azt az erőt, amit adhatnak, ki kell fejte-
niök a köz, a haza javára.

Béke idején is kárhoztattuk a nazarénus
tévelygéseket, most azonban egyenesen veszedel-
mesnek tartunk minden lágy melegséget, közöm-
bösséget s teljes meggyőződéssel hirdetjük, hogy
aki hazájához, Istenéhez, református hitéhez hű,
annak a csatamezőn van helye, ha csak elbírja
a fegyvert.

Senki se nézzen most mentesítés után, még ha
jogcíme is volna hozzá. Ha szükség van rá, a
harcmezőn használhat, álljon a küzdők közé; ha
nem képzett katona, ha nem sebek vágása, ha
nem sebek gyógyítása a feladata, menjen beteg-
ápolónak.

S kik tehetnék ezt leginkább? Ez a hivatásuk
első sorban hittanhallgatóinknak, tanítóképezde-
szeinknek, felsőbb osztályú tanulóinknak. A harc-
téren csak férfiak tehetnek szolgálatot, (a kevés
számu hivatásos női ápolókon kívül); ide haza, a
kórházakban majd álljanak helyt a nők is. A harc-
tereken a férfiak még másban is segíthetnek.
Hát segítsenek. Lelkészeink, tanáraink buzdítsa-
nak mindenkit, tartsák magasan a közhangulatot,

lelkésítsék a népet. Hittanhallgatóink pedig ragad-
ják meg az alkalmat, hogy mind a honnak, mind
egyházuknak, mind maguknak nagy szolgálatot
tehessenek. Azé az egyházé a jövő, aki a hívein
legtöbbet segíthet és legtöbbet is segít. Az a beteg-
ápolás, készség és képesség, amit most érvénye-
sít és megszerez az ifjú, a jövőre is, a béke
időre is szólani fog, az egyháznak a betegek,
gyengék ápolására is be kell rendezkednie. A
sebesültek száma már is nagy. A győzelmes háború
sérültjeit nekünk kell eltartani s egyébként is
ezt a szent szolgálatot végezni.

A harcoló vitézek győzni fognak, mert el-
vannak szánva, hogy letegyék a honért életüket
is. Győzniök is kell, mert ügyök igazságos. Győznek
is, mert mindnyájan segítjük őket, azzal is, hogy
soraikba állunk, azzal is, hogy sebeiket gyógyít-
juk, *honmaradottjaikat* el nem hagyjuk.

Ez alá a tétel alá foglalhatjuk össze mind
azt a gondot, amit az egyházak és községek veze-
tőinek el kell végezniök. Takargatni, összetartani,
védeni a nyáját, a falut! Idegeneket számon tar-
tani, tüzre, vízre vigyázni. Betegségek ellen óv-
intézkedéseket tenni, azokat megelőzni. A katonák
nyugodtabban harcolnak, ha tudják, hogy övéik
biztonságban vannak. Ezt a biztonságot kell meg-
adni nekik, azzal is, hogy a külső hatósági intéz-
kedéseket megtesszük, azzal is, ha a szegényeket,
a segélyre szorultakat felsegítjük és nem hagyjuk.
Minden faluban össze kell szedni azokat, akik
gyámol nélkül maradtak. Azokon, akiknek van
némi vagyonkájuk, segíteni kell okos tanácssal,
esetleg gyámoltással. Azokat pedig, akiknek
semmijök sincs, közellátásba kell venni.

Mind e téren az egyházaknak kell elől menni!
Jótékony egyletek most alakuljanak. Közellátási
intézmények, varroda, helyi kórház, ápoloda, most
szerveztessenek. Lepedők, fehérneműek jórészt
készen is vannak. Hósapkát, érmelegítőt, haskö-
tőt most készítsenek s ezért szabni, varrni, kötni

mindenütt tanuljanak. Egyháztársadalmi akció e célokra most indíttassék.

Szakadatlan robognak a vonatok, vágatva a lovasság, rohamra indul a gyalogos katona. Csak az idő látszik állani, melynek folyásától a döntő győzelmet várjuk. Az idő pedig mindezeknél is sebesebb, ha nem érezzük is mozgását, ha nem látjuk is vágatását s nem rohanunk is vele.

Az a nép, intézmény, egyház, egyén, aki nem vesz részt teljes lélekkel ebben a nagy mozgalomban, örökre kikapcsolódik a nagy közösségből.

Az a győzelem, melyet epedve várunk, győzelme a honnak, a köznek, az egyháznak és az egyének biztosan meglesz, ha tétlen szemlélet helyett mind a tettek mezejére lépünk.

Fel hát a szent háborúra. Fel a nagy küzdelemre, a cselekvésre.

Fel minden halogatás nélkül.

dr. F.

Öröm—üröm.

Nagytiszteletű szerkesztő úr! Kedves öcsém uram! Olvastam cikkét az új egyeteméről és természetesen én is örvendek rajta, hogy a debreceni egyetemnek régen vajudó ügye valahára mégis csak eldőlt. Azon a bizonytalanságon, amelyben eddig voltunk, amely az iskolának a fejlődését is benuházzal fenyegette, szerencsésen túl vagyunk. Ez elég az örömrre. Nem mintha a debreceni ősi kollégiumnak a bezáratását ne fájlaltuk volna. Ezt nem fogjuk felejteni, amíg élünk s ebbe a mi egyházaink nem fognak beletörödni soha.

Ime ez az első üröm-csepp az új egyetem poharába.

Örvendünk kétségtelen azon, hogy a főiskola volt tanárai csaknem kivétel nélkül mind méltóknak találtattak a kinevezésre; örömmel és büszkeséggel olvastuk azok között a régi ismerősök neveit, de fájdalommal és megdöbbenéssel vettük tudomásul, hogy két jeles tanárunkat elmellőzték s hogy az újak között öt a más vallású.

Megvalljuk őszintén, nem így képzeltük mi ezt a dolgot. A kollégium volt tanárait, amennyiben jelöltettek, (pedig mind jelöltettek) és így a szakferfiak által méltóknak találtattak, mind ki is kellett volna nevezni. Ez

a legkisebb, amit elvárhattunk volna az államtól, akinek vezetői előtt én hajlok meg a legnagyobb tisztelettel. Talán exponált embereket Debrecenbe hozni mégis csak több annál, amit mi elnyelhetünk. Jeles erőket mellőzni (két nagytudományú, fényes tehetségű rég bevált rendes s a classica philologia teljes képesítésű, nagy jövőre jogosító helyettes tanárai) mégis csak több annál, amit a tudomány egyetemétől s a közoktatásügy vezetőitől megkövetelhetünk. S ez történt mégis. Ime a második üröm-csepp ebben a pohárban.

Örvendünk s magas önbizalommal tölt el bennünket az a tudat, hogy az állam oly erős, hogy most, ebben az időben is képes volt megnyitni a két új egyetemet. Ez mindenesetre derek dolog s legalább is egy felemelő gesztus.

Azonban örömünket megkeseríti az a tudat, hogy ez a megnyitás a mi egyházunk költségén történt. Még inkább aggodalommal tölt el maga az idő, mely nem kedvez a tudományos elmélkedésnek. A két egyetem megnyitása annyi visszhangot se keltett a közvéleményben, mint a legjelentéktelenebb harci kaland.

Nem tanulni kell most uram, hanem harcolni. Ki fog most Debreczenbe beíratkozni s kit fognak az új tanárok tanítani? A kollégiumot különben is (amint tudom és igen helyesen) átadták katonai kórháznak s oda kell adni az e célra még alkalmasabb új főgimnáziumot is. Nem lesz hát sem tanuló, sem alkalmas hely. De ha ez utóbbi meg volna is, akkor sincs most remény ahoz, hogy az új egyetemek benépesedjenek.

Amint csodálkozva olvasom, az új egyetemeknek *nem lesz meg a vizsgáltatási joguk*. Hát ez mi a csuda? Mit akar a miniszter, vagy ez valami sablon, mint ahogy a középiskolák is így kapják a nyilvánossági jelleget?

Akármi, ilyen helyekre ifjúság nem szívesen megy s a felsőévesek meg teljesen elmaradnak. Nem lesznek az új egyetemnek hallgatói. Nem alkalmas erre az idő s lehetlenné teszi ezt a vizsgálatokra való tilalom. Ime ez is egy üröm-csepp abban a pohárban.

Lehetne még több is, de mit keressen. Így is elég keserű ez az öröm-üröm serleg, amellyel kezembem az egyetem magas alapítóit én is tisztelettel köszöntöm. Csak még egyet kérek. A kollégium ormára pótolják ki a régi felíratot: „Épült a helv. hitv. tételt tartó egyházak költségén“ s tegyék elébe nagy lapidáris betűkkel: „*Állami tudomány egyetem*“.

Szabó József.

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

A fenti sorokat nem adhatjuk minden megjegyzés nélkül. A megjegyzésünk az: 1. hogy a református egyetem eszméjét a közegyház ejtette el, egyesek amellett mindvégig kitartottak. 2. A kormány tartozik a mi, most valószínűleg más tévedésből mellőzött tanárainknak elégtételt adni s őket elhelyezni. 3. Nem tehetünk arról, hogy az új egyetemek megnyitása a világháború idejére esett s mindent megteszünk arra, hogy annak hallgatói legyenek s bizalommal várjuk, hogy ifjaink ha másért nem, betegápolni ide sereglenek. 4. A felirat változtatáshoz hozzájárulunk s azt mind a kerület, mind a kormány figyelmébe azzal ajánljuk, hogy míg alkalmas emberünk van s egyenlő körülmények között ide csak olyan tudóst nevezzenek, aki előbb magyar, művelt ember s csak azután tartozik valamelyik religiohoz. Azt hisszük, hogy az újonnan kinevezettek mind ilyenek.

Szerk.

Imádság.

Szép hazánk védelméért, vitéz katonáink győzelméért kiáltunk Hozzád nagy Isten, mi reménységünk és erős várunk. Háborog az egész világ s szilaj harcosok féktelen dühökben jobban pusztítják egymást, mint évezredekkel ezelőtt élt ellenséges népek.

Atyánk, jó Istenünk, megáll a Te szavad és mondásod s ha erős karoddal egyet intesz, az indulat és gyűlölet helyét boldogság és béke foglalják el.

E békéért emeljük fel Hozzád gyenge szavunkat s midőn leborulva könyörgünk édes hazánkért, arra kérünk: Te légy a dúló csatákban mi legfőbb vezérünk s tipord el azokat, kik igaz ügyünket elnyomni akarják; Te légy a mi védelmezőnk, Kinek ereje megmenthet kiszámíthatatlan kártól s veszteségtől, Te légy a mi vigasztalónk s akkor tudjuk, hogy nem szégyenül meg a mi reménységünk.

Légy vigasztalója azoknak is, kiknek napja szomorúságra változott s biztasd őket édes reménységgel, hogy hadba szállt kedvesük visszatér hozzájuk s akiért epednek, fájó könnyel sirnak, kinek hollétéről semmit sem tudhatnak, — látni fogja őket.

Azoknak szívében, kik itthon maradtak, támassz szeretetet most kettős mértékben, hogy

örömmel segítsék, buzgón támogassák harcoló fiaink elmaradt családját.

S ha így a haretéren bátorsággal küzdünk s az itthon levők közt szeretettel járunk, hisszük, győzni fogunk!

Magyarok Istene! Hallgasd meg imánkat, oltalmazd népedet, mely csak Benned bíz, tartsd meg szép hazánkat, melyet eddig védtél; harcos fiainkat, kikért imádkozunk, — kegyelmedből. Ámen.

Mezőtelki, 1914 aug. 21.

Ifj. Nyeste István,
református lelkész.

Hí a haza!

— Egyházi beszédrészlet. —

Nehém. IV. 17.: „Egyik kezével munkálkodik vala, másikkal a fegyvert tartja vala”.

... Izráel nemzete elvégre visszatért hazája földére a szomorú babyloni fogságból. Örömtől dobogott szíve, mikor elindult; boldogságtól ittasan esett össze, midőn a határra ért, hogy ajkaival érintse a rögöt, mely a rég nem látott s látni már nem is remélt haza földéhez tartozott.

Öröme tűnő álom, eloszló, felszálló köd volt. Hiszen hazaérve, romról-romra lépett. Rom volt szemeinek büszke fénye: Jeruzsálem is. A rabságból szabadult nép nem találta honját a hazában... Talán fájalmában visszatér a fogságba, talán lesz egy hajléktalanul barangoló, elvadult nép, mely most a drúzokkal együtt juhot, tevéket őrizne kis hazája szűk legelőin s nem volna több egy nomád népfajnál. De ott volt vele Hakália fia, a lángelekű szónok: Nehemiás.

Nehemiás megtanította nemzetét gondolkozni. És a nép gondolkozott:

„Múló dicsőség, nyári éjnek álma
Volt tüzhelyünk a Jordán mentiben.
Nemzeti létünk napjai számlálva,
Trón s hatalom oda lett... de mi nem.
Az omladékok felesapó lángjából,
Mely nyaldosá szentélyed ó-falát:
Egyet menténk meg a nagy pusztulásból:
Téged, Uram! javaink legjavát!”

A nép gondolkozott. Egyik kezében fegyvert tartott, a másikkal pedig dolgozott s Jeruzsálem felépült. Gondolkozzunk mi is.

Vad, zivataros napok kelnek felettünk. Az eltávozó vért ivott, a következő vére szomjazik. Magyar vére... véreink vére. Szörnyű!... szörnyű!...

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalu-sy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig *

„Vérpatakat látok, mindenfelé sokat.
Indulok keresni fel a forrásokat...
Keresem, keresem rebegő szememmel,
És óh!... megnyílt honfi szívekben lelem fel!”

... De én hinni is tudok. Remélni is tudok. Megtanít reá nem a próféta, hanem az a nemzetek örök sorsát intéző örök hatalom, a mindenható Isten... a látható Isten!

„És hiszek. — gyalázat volna kételkednem
Kelő nagyságodban és dicsőségében,
Én édes nemzetem!...
Koszorúkat ide! Veszteglő cseréget!
Hősök nemzedéke emelkedik ott:
Ahol tűz az ifjú, ahol ifjú a vén,
Nem leszen a nemzet: elveszett, halott!”

... Hi a király!

... Hi a haza!

... Hiszen voltam én is valaha elkeseredve. Volt, hogy minden zajtól elvonulva, szememben könnyel, szívemben megmagyarázhatatlan, név nélküli fájdalommal gondoltam arra a királyra, akiről szól a költő:

.... Uralkodásod alatt...
Csak úgy fürdött vérben, csak úgy úszott könnyben
Szegény Magyarország!
S el nem jutott hozzád
Vértanúk sóhaja... bújosók panasza...

... És mi megbocsátunk egyetlen szavadra“.

Volt idő... az őskor története darabont, nemzetipró korszaknak nevezte, amikor nem az alázatos lelkész, hanem a kétségbeesett magyar imádkozott a szószéken: Uram! Voltál! Láttuk nagy kezéd munkáit! Reszkettünk lelked hatalma előtt. Csodáid meg vannak írva a hagyományok között... Hol vagy? Hová lettél?... Dorgálsz-e népedet még ki nem szenvedett bűneiért?... Azért sújtod-e, hogy egykor újra felemeld, vagy az apák és nagyapák vétkeit róvod most le rajta? Vagy legyőzetél egy náladnál hatalmasabb erőtől s kénytelen voltál oda engedni másnak az elfoglalt eget? Vagy alszol és százados álmodat nem zavarhatja meg e perceket számláló múlt portömeg sóhajtása? Vagy megbántad, hogy teremtéd e népet s akarod, hogy meghaljon az és ne beszéljen róla többé senki? Hogy:

„Mindent, mit e nemzet tön, gondola, érzett,
Mit róla az ősz hír évkönyvibe jegyzett,
Töröljön le onnan örökre a nem lét;
És ne legyen emlék,
Melyről az utókor sejdítse, gyanítsa,
Hogy itt magyar élt?!”

Volt idő, amikor kérdeztem imámban kétségbeesett lélek örvengő szavával: „Koronás királyom... most szegnéd esküdet?... Tudod, mit jelent ez?”

„Heggedező sebek újra fakadását...
Pirkadozó hajnal véres virradását...
Koronád hullását,
Trónodnak omlását.
S amit le nem moshat az Isten kegyelme:
Hitszegésnek szennyit... királyi nevedre!”

... Elmúlt. Zaklatott elme lázálma volt. Az esküjét megtartó királlyal együtt megmaradt nekünk a király, megmaradt a neve iránti tisztelet s az a szeretet, amelyre csak a magyar ember képes, de amelyre kifejezést más, minden tekintetben gazdag magyar nyelvünk találni nem tud.

Azóta... s most egyek vagyunk. Királyunk együtt érez velünk, mint ősi családja a „vitam et sanguinem“ idejében s akkor is, midőn Napoleon felkelésre hívó szózata megjelent. Mint őseink együtt éreztek királyunk ősi családjával: érezzük együtt mi is koronás királyunkkal. Ő szívét adta nekünk, mi is szívünket adjuk öneki!

... Hi a király!

... Hi a haza!

A magyar király hí a haza nevében. A haza hí a király által. Menjünk... Menjünk! A haza. Tudjátok mi az? Az emberre nézve: „kezdődik a hon a rendes háznak küszöbén, hová emlékezete köté legelső végét fonalának, midőn először útnak erede. Hová e gondolatvezér pihenni vissza-visszatér“.

A haza, a mi hazánk!

Van benne minden, ami a szemnek kedves. Vannak égbenyülő bércei, tetejükön örök hóval; vannak csendes paradiesomi szépségű völgyei, titokzatos tengerszemekkel, rengeteg erdői, bennük rég elmúlt, regényes lovagkor elomló várromjai. Vannak száz, meg száz mértföldre terjedő sík pusztaságai, hatalmas folyamai, kristálytisza patakjai. Földje megtermi a világ legjobb búzáját, borát s aranyat, ezüstöt és söt ásnak ki mélyéből. Óh, szép ország ez! Talán ezért kellene másnak.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak,
zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szá-
llítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCHID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

S a nép, mely benne lakik, árva. Se apja, se anyja, se testvére, se rokona nincs. A nyelve elüt minden más nyelvtől; a dalai, a zenéje egészen mások, mint a többi nemzetéi. Szomorú, mert sokat szenvedett és könnyeivel áztatta a földet, melyet hazájának nevez, azért oly drága és kedves az neki.

Almodunk; de álomnak, de ébrenlétnek is édes! Ha jött az *ellen*, jött a haza *ellen*.

„Mint vérhollót a sólyom vagdal:
Vívák, tépték gyors támadattal
Az ellent a bajnok fiak;
Harcolni sebben, éhen, fázva,
Győzni s halni nevetve, játszva:
Oly könnyű volt mindannyinak!”

Mert magyarok voltak s szerették a hazát! Tudjátok-e, mi a haza? Oltár, atyáitok által Istennek építve; ház, hol az élet első örömeit izlelétek; föld, melynek gyümölcse föltaplált! Embertársam: szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátaid, rokonaid, polgártársaid egytől-egyig csak kiegészítő részei annak!

S most ő kér, ő hí... a haza nevében koronás királyunk. Koronás királyunk szavával a haza, aki szüld, hitvesed, gyermeked, barátod, rokonod, polgártársad. Ő kér, ő hí!

Volnánk-e gyávák hívására nem hallgatni? Képesek volnánk-e félbehagyni azt a diszesarnokot, mit apánk keze félig már felrakott? Engednök, hogy legyen az hitvány férgek tanyája s zúgó vihar rakja fészkek reája?! Volnánk-e gyávák feledni, hogy egy ezredéven keresztül elleneivel hányszor dacolt e magyar nép... s hogy midőn legyőzték, akkor sem kellett a béke? Volnánk-e gyávák tűrni, hogy minket, kik oroszlanokkal küzdünk hajdanában, mostan a férgek egyenek meg?!

Volnánk-e gyávák?!

„Úgy rontson meg minket az átok!
Úgy jöjjön az *éjszaki* orkán
Kicsavarni tövestül a tölgyet,
Mely ezredig állt a hegy ormán!
Vagy jöjjön a tenger. Az örvény
Tegye lábát csontjainkra,
Körtáncot lejtve fölöttünk...
S hahotázzon rá a szikla!”

De nem... nem. Magyarok vagyunk és értjük a szót, a mennyei hangot, a Hadúr szavát. Egyik kezünkben a munka, másikban a harc eszköze. Bizunk, remé-

lünk, hiszünk. Hiszünk, hogy harcunk vérrózsáiból a szabadság délceg fája nő. Hiszünk, hogy utána eljövendenek a boldogabb napok, midőn a magyar Istenéhez emelve kezeit, egy nagy, dicső nemzetnek érzendi magát, midőn a többi népeket nem követi többé, hanem velök egy cél felé egyenlő léptekkel halad, midőn ezen az áldott földön a hosszú véreső után végre derült napok megtermik az áldást. Úgy legyen! Bizunk, remélünk, hiszünk...

„...Élni fog a nemzet,
Amely összetart:
Kit önvétke meg nem hódít,
Nem hódítja kard.
Meggühödtük ösapáink
Vétkét súlyosan

Napjainkban, a jelennek csak erénye van,
S az erényes nemzet jutalma nem égi:
Földön jut dicső és hosszú élet neki!”

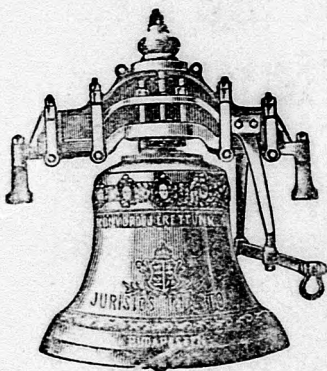
Ha Isten velünk: kicsoda ellenünk? Ámen.

Garbólc.

Szentkirályi Károly,
református lelkész.

Két gondolat a háborús időben.

E becses lapok hasábjain szóvá lett téve, nem is olyan régen, hogy szülőföldjüktől távol elhaltak felett lehet-e, szabad-e temetési szertartást végezni? Eddig — 29 éves hivataloskodásom alatt — én soha nem végeztem azon oknál fogva, hogy ahol az illetőt eltemették: ott megadták neki a végtisztességet; hogy felette itthon is beszéljünk: azt a róm. kath. requiemhez hűzőnek, a mi hitelveinkkel nem egyezőnek ítélem. De a háborús időben másként áll a dolog! A harcban elesettek felett nem tartanak végtisztességet; nem érnek rá, hogy egyenként megemlékezzenek róluk; ellenben a szülőföldön érdeklődnek minden egyes iránt s azt hiszem, faluhelyekről nem is igen adja magát elő tömeges haláleset. Csakhogy minden kóza hírnek nem szabad fölülni, hanem egyedül a hivatalos értesítés vétele után volna szabad ilyen gyász-istentiszteletet tartani... Ez ügyben jó lenne egy felsőbb tájékoztató!

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Másik gondolat a bevonult tanítók helyettesítése körül forog. Nehéz dolog a helyettesítés! Sem osztályösszevonás által, sem az itthon maradt tanítók önfeláldozása által nem pótolható. Sőt, mégha a nyugalomba vonult, magukat bíró tanítók közreműködését igénybe vesszük is: akkor sem lesz elég helyettes. Mondjuk, hogy a képezdéből vállalkozik a létszám fele: ekkor is 70—80 helyettes van csupán, ennél pedig bizonyára több bevonult. De a képezdészek is inkább mennek városra, hol több a kilátás üresedésre, szórakozásra, jövedelemre. Azonban mit csináljon az a kis egyház, amelynek csak egy tanítója van, aki kántor is egyúttal? Itt sem osztályösszevonás, sem délelőtt-délutáni váltakozás, sem nyugalmazott tanító által nem segíthetünk, az ifjú képezdész is mellőzi, mert kevesebb a kilátása. Hátha még az egyháznak pénze sincs, amiből a helyettest fizethesse! Mert a helyettesnek kell legalább 80 korona havonként, falun 60 koronán alul nem kap ellátást! Miből teremti ezt elő az egyház a mostani szűk időben, amikor a vetőmagot is, a kenyérnek valót is venni kell? Hiszen a rendes hivatalnokok is alig kapják a fizetésüket — én legalább még nem kaptam egy fillért sem ez évről, mert egyházi adót nem fizetnek — nincs miből. A helyettesítést úgy gondolom megoldhatónak, hogy délelőtt tanítok én, délután pedig a kántortanító úr felesége felügyel a könnyebb tantárgyakra; bár nem okleveles tanítónő, így nem oly könnyen vetik szemére, hogy ingyen húzza a fizetést. Ennél azonban sokkal jobb volna a tanügyre, ha főtiszteletű püspök úr kieszközölné, hogy valamint a vezető községi jegyzők haza jöttek: úgy az egy tanítóval bíró egyházak kántortanítói is hazabocsátassanak. Hiszen ezek teendőit a katonaságnál bőven el látják azok, kik hazafiúi lelkesedésből önként jelentkeztek. A mi falunkból is van az egy kántortanító helyett már két önkéntes, a kukoricatörés után lesz még több. De meg, bár szívesen kelyettesítem kántortanítómat, ha kell, két hónapig is úgy a kántori, mint a tanítói mindenféle teendőben: hátha én is beteg leszek, ember

vagyok, mit csináljon az egyház? Két hónapnál meg hogy tovább helyettesítsem díj nélkül: azt talán sem egyházzam, sem felettes hatóságom nem kívánja.

Ezért volna jó a püspöki közbenjárás az egy tanítóval bíró iskolák kántortanítóinak hazabocsátása ügyében.

Am ha valaki jobb kivezető utat tud e két fölvetett gondolatot illetőleg: mondja el, szívesen veszem!

Tiszainoka, 1914 augusztus 29.

Papp Károly,
református lelkész.

Az ostrom.

Egyházi beszéd háborús időkre.

Alapige: Bírák IX. 48, 49. — „És felméne Abimélek a Sálmon hegyére maga és az egész nép, mely vele űvele: és vőn Abimélek fejszéket kezébe és vága fáknak ágait, melyeket felszede és vállára raka; és monda a népnek, mely vele vala: Mit cselekedém, látatok, siesetek, cselekedjete ti is úgy... Vága annakokáért az egész nép is kiki magának ágakat és utánna menének Abiméleknek és lerakák a vár körül és meggyújták tüzzel a várat ő reájuk; és meghalának a Sikem tornyának minden férfiai, közel ezer férfiak“.

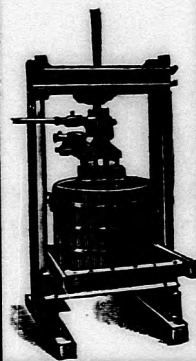
Az a hadi parancs, hogy Sikem városát el kell foglalni. Abimélekre és harcosaira van bízva e nehéz feladat. Ellenkezés nélkül indulnak a bátor férfiak a parancsot teljesíteni.

Elkeseredett dühvel csap egymásra a két ellenséges hadsereg; a védők és az ostromlók. Mint hatalmas jégeső, úgy pattognak a kardok a paizsok hátán, amint élet-halálra küzdenek egymással. Egész napon át tart az ádáz küzdelem. Alkonyattájon aztán megroppan az ellen Abimélek népe előtt és összetörve megadja magát. Eliesik Sikem is... Utcáin szertesztét vértócsák, elszakított

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen, városház sarkán

Egyedüli raktár Hajdu vármegye és környékére. Eredeti friedlandi „Premier“ és „Meteor“ **folytonégő kályhák**, óriási megtakarítás tüzelő anyagban. Szabadalmazott s javított golyós csapágyon forgó „Ursus“ **borsajtók** kifordítható kosárral, a törköly egydarabban jön ki, a must vasrészekkel nem érintkezik.

emberi testrészek hevernek; üvegesedő szemeik haldokló harcosoknak kegyelmet esdve, amit a háború nem szokott ismerni. Egyiknek-másiknak feje szeretteik ölében pihen, akik kijöttek hozzájuk, hogy végbúcsút vegyenek tőlük. Söhajtás, nyögés, zokogás az egész város. Hiszen Sikem egy megsebzett, ... egy haldokló, ... egy meghalt város!

Legalább így gondolta Abimélek. Ámde egy fordulónál váratlanul hatalmas erősség meredt volt eléje. A Berit bálványisten háza ez. Oda menekült be a védő sereg egy jó része. A kapukat eltorlaszolták s Berit oltalma alatt biztonságban érezték magukat. Abimélek gondolkodóba esik; hamarosan nem talál módot az erősség bevételére. Nem használ ott sem kard, sem dárda, sem faltörő kos; valami másfélét kell kieszelnie. Nem is tűnődik rajta sokáig; erre most nincsen is idő. A terve már is kész. Fejszével kezükben felvezeti csapatát a Sálmon hegyére. Ott ki-ki levág egy hatalmas olajfa ágat, vállára veti és indul visszafelé. Amint a sikemiták meglátják e különös menetet a torony ablakából, gúnyos mosollyal találgatják, vajjon mit akarnak az izraéliták a zöld faágakkal. Azok azonban nem törődve gúnyos megjegyzéseikkel, halomra rakják az olajfa ágakat a Berit bálványisten háza körül és aztán meggyújtják. Rövidesen vörös lángnyelvek nyaldossák körül a torony falát. Egyre magasabbra csap a tűz, mígnem a tetőzet lángba borul tőle. Halálos borzalommal látják ezt a toronyba menekült sikemiták; kétségbeesve ostromolják Berit bálványistent, hogy segítsen rajtuk. Kőszívű bálványuk azonban nem hallgatja meg őket; az erős torony ledől; a Berit háza összeomlik s romjai alá temeti a sikemitákat.

Egy hosszú, egy hangos diadalkiáltás tör fel erre Abimélek és harcos népe kebeléből: győzedelem! ... a Jehova neve légyen áldott!

I.

Az Abimélek története is, de meg az egész emberiség története is azt igazolja előttünk, hogy *micsoda varázsereje van a példaadásnak*. Ha Abimélek ugyanis leült volna a Berit háza falai tövében és azt parancsolta volna harcos népének, hogy menjenek a Sálmon hegyére, vigyenek magukkal fejszékét s vágjanak olajfaágakat és hozzák ide, — igen valószínűleg nem engedelmeskedtek volna neki; legalább is nem olyan híven, mint amikor önmaga járt elől a jó példaadásban. És ez olyan természetes dolog is! Mi tette a Nagy Sándorokat, Hannibálokat, Caesárokat, Attilákat, Hunyadiakat stb., stb. diadalmas, nagynevű hadvezérekké? ... Mi más, mint hogy hősi bátorsággal ők vezették — mindig legelől járva — seregeiket csatáról-csatára, diadalomról-diadalomra. Csodás példáját adva ekként a halált megvető elszántságnak, ami bűvös erővel hatott katonáik lelkére s őket is elragadta az elszánt lelkesedés. — A lelki

hősöknek, a vértanúknak, a küzdő apostoloknak is van és volt egy nagy példaadójuk: Krisztus.

E világra szóló nagy háborúban, aminek most aggódó, majd reménykedő szemtanúi és résztvevői vagyunk, épen ilyen halált megvető, szent lelkesedéssel küzdenek a mi harcos népeink is. Emberfeletti erővel, tüneményszerű bátorsággal törnek neki a legrettenetesebb ellenségeknek is. — Hol vették ezt a bátorságot?! Ez a lelkesedés hol lappangott?! ... Hiszen azt hittük már, hogy csak „*rút szibarila vész*“ a magyar; hogy elkoresosult, gyáva, önző kalmárfaj lett belőle. És ime, mintegy varázsütésre százezer számra támad a hősdalia belőlük.

Mi ennek a csodának az oka!? ... A nagy példaadás! „Nem szül gyáva nyulat Nubia párdúca“. Párdúcos Árpádok ivadéka nem lehet gyáva rabszolga sohasem. Török-, tatár-, muszkajarást kiállott, a Hunyadi, Bocskai, Bethlen, Rákóczi, Kossuth nagy iskoláit megjárta magyar népünk nem ezt tanulta. Feledhetetlen dicső elődök ragyogó példáin honszerelmet tanult évszázadokon át; megtanulta szeretni e földet híven és lángolón; feláldozni érte mindent: szülét, hitvest, gyermeket, vért és életet.

Amilyen úton jár a szüle, olyan úton indul el a gyermek. Hányan vannak a most harcba elmentek közt, kiknek atyjuk, avagy nagyatyjuk véres csatákat küzdött valaha át s beszélt a fiúnak, beszélt az unokának sokat, könnyekig megható történeteket a daliás időkben. Az édes anyatejjel a szülei házában, a betűvetéssel az iskolában, a verejtékezéssel az élet mezején mindig honszerelmet szív lelkébe minden magyar ember. Világokat bámulatba ejtő hősi bátorsága, halált megvető szent lelkesedése ott gyökerezik.

II.

Az Abimélek népének példája is, de meg az egész emberiség példája is azt igazolja, hogy *az egyetértő cselekvésnek bámulatos sikerei vannak*.

Ha ugyanis Abimélek csak maga indul a Sálmon hegyére, vagy csak huszad, avagy harmincad magával, soha semmi sikert nem aratott volna. De mivel valamennyien, egyetértve, egyesült erővel cselekedtek volt, a Berit háza összeomlott előttük. Az „*egyesült erő*“ csodákat művel. Ha a családban kiki híven teljesíti a maga kötelességét, a jóban előre halad akkor az. Ha az anyaszentegyházban híven teljesíti mindenki keresztényi kötelességeit, újra éled, virágozik akkor a Krisztus anyaszentegyháza. Hol egyetértve, lelkesen küzdenek az emberek, ott a siker elmaradhatatlan.

Ilyen egyetértve, ilyen közös akarattal küzdenek most a reánk zúdult világháborúban édes hazánk összes népei is. Az elhatározó, sorsunkat hosszú időkre megszabó nagy küzdelemben csodalatos módon egybetereledtek magyar hazánk minden nyelvű és hitű népei. A

bámulatosan szép egyetértést egyetlen disszonáns hang sem zavarja meg. Valóságos Isten csodája ez a testvéries érzés; nem emberi cselekedet ez. Ez a legfőbb bizonyossága annak, hogy Isten velünk van és nem ellenünk. És az eredmények, a nagy diadalmak igazolják, hogy „az egyetértés a kis dolgokat is megnöveli”. Soha így még egyet nem értettünk, soha még ilyen diadalmakat nem arattunk.

Adja a magyarok Istene, aki most a szíveket ilyen egyetértésre vezette, hogy tartós legyen e testvéries érzés a szívekben; hogy egymással, hogy ősz uralkodókkal egyetértve közös erővel küzdjenek e haza lakói az új Magyarországért s közös erővel építsék fel annak nagy, impozáns épületét, a seregek Urának és Istenének nevében.

III.

A sikemiták példája is, de meg az egész emberiség példája is azt igazolja, hogy *mindig keservesen csalódnak azok, akik hamis mentsvárakba menekülve, nagy biztonságban érzik magukat*. E sikemiták, amint a Berit jól megépített házába bemenekültek, teljesen biztonságban érezték magukat. E reménységükben azonban keservesen csalódtak. Összeomlott az erős ház s romjaival eltemette a sikemitákat.

Olyan hajlandók vagyunk mi is *hamis menedékhelyekre behúzódnunk* s azt gondolni, hogy nem fenyeget ott semmi veszedelem bennünket. Saját hiúságunk, a világ hizelgése, a Sátán csábítása mind segítenek építeni azokat a mentsvárakat. Azt hisszük, hogy bennünk nincs semmi baj... noha a Damokles kardja a fejünk felett függhet.

Minden emberkézcsinálta menedékhely gyarló, hiábavaló. Ellenség fegyvere áttöri, tüze hamuvá égeti. Egyetlen egy van csak, amelynek nem árthat semmi veszedelem, ahol a bemenekülőt nem éri semmiféle baj. Ez az erős menedékhely maga: Isten! Ő a mi reménységünk, midőn reánk tör ellenségünk; legyenek ezek az élet ezerféle, apró ellenségei, bajai, gondjai, megpróbáltatásai, avagy legyen az ádázan küzdő fegyveres nép, mint most.

E nagy világháborúban, amikor minden olyan bizonytalanra válik, úgy meginog minden erősség, egyedül Isten az, akiben aki bizik, meg nem csalatkozik. Azért, miként a gyermek anyja kebelére, miként a fáradt vándor a pihentető ágyra, miként az üzött vad a menedékhelyre, annyi epekedéssel, annyi bizalommal borulunk Istenünk kebelére s bizalommal és hittel énekeljük:

Az Isten a mi reménységünk,
Midőn reánk tör ellenségünk... Ámen.

Bokor Sándor.

Napról-napra.

(Folytatás.)

Szeptember 3.

Költő, szónok, író, lángeszű bölcs, embere a szívnek és szeretetnek. A magyarok Istene ilyenekkel ajándékozta meg e napon a magyart. Született 1813-ban báró Eötvös József.

Szeptember 5.

Pétervárad, a hatalmas dunai erősség, Puffer osztrák tábornok előtt kegyelemre meghódol. Átadta Kiss Pál ezredes. Lapinszky azon állítása, hogy Pétervárad nemcsak elesett, hanem gyalázatosan esett el, — nem való. Az egészben csak az az igaz, hogy a különben vitéz ezredes itt nagyon csüggedten viselte magát. 1849.

Haynau Streith Miklós boglári róm. kath. plébánost felakasztatja. 1849.

Szeptember 6.

Nándorfehérvárról elűzik a törököt. 1688.

Szeptember 7.

„Adj pennámnak erőt, írassak úgy, mint volt,
Arról, ki fiad szent nevéért bátran holt,
Megvetvén világot, kibén sok java volt,
Kiért él szent lelke, ha teste meg is holt.
Engedd meg, hogy neve, mely most is köztünk él,
Büvöljön jó híre, valahol nap jár, kél,
Lássák pogány ebek: az, ki Istentől fél
Soha meg nem halhat, hanem örökkén él.“

Zrinyi Miklós szigetvári kirohanása s benne hősi halála ma történt. Meghallgatva lett az utód éneke. Hiszen Zrinyi neve, lelke ma is él. 1566.

Rác Sándor százados Kusics mellett, Maderspach Vrecsegájánál, Villám százados Krusicza mellett, megverik a szerb felkelőket. 1848.

Szeptember 8.

V. István király Hajóhalmon gyűlést tart. 1271.

„Hol a leány, ki lelkem röpülését
Követni bírná te kívüléd?
És hol a férfi, aki én kívülem
Szíved mélyére lemerülhet?
Egymáshoz illünk, a teremtés napján
Egymásnak voltunk már rendelve mi...
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.“

Egymáséi lettek: Petőfi Sándor és Szendrei Julia. De hova lett az ábránd, az álom: „Együtt járunk az élet határáig... együtt fogunk a sírban porlani“,... hova lett, hova tűnt? — Az egybekelés 1847-ben történt.

... Knicanin vitéz szerbjei megrohanják és felperzselik a védtelen Debelliácsot. 1848.

Szeptember 9.

Czuczor Gergely meghal 1866-ban.

Kossuth Lajos megnősül 1841-ben.

(Vége köv.)

G.

A halottfosztogatók.

Egyházi beszéd háborús időkre. — (A Vöröskereszt érdekében is.)

Alapige: I. Sámuel XXXI. 8.

„Másodnapon pedig eljövénék a Filiszteusok, hogy megfosztanák a holttesteket; és megtalálták Sault és az ő három fiját, kik a Gilbóa hegyén halva feküsznek vala“.

Elszomorítóbb látvány nincsen a világon annál a haremezőnél, amelyen elnémult már az ágyüdürej. Aki nek megadatott az a szomorú szerencse, hogy valaha végigmehetett egy ilyen csatamezőn, beteg lett a szomorú látványtól, hacsak egy parányi jó érzés lakott benne. Lelketlen rablók, halottfosztogatók, undok saskeselyűi a háborús időknek minden értékes dolgot kikutatnak s elrabolnak a szegény elesettektől. Nem marad meg tőlük semmi emléktárgy, amit talán otthon egy aggódó szülei, vagy hitvesi szív ereklje gyanánt őrizne holta napjáig; visszaemlékezve a feledhetetlen szívre, amely érték és hazájáért vérét áldozta. Elrabolják e gyáva lelkek még a ruháit is. Az a szegény halott nem tud ellene védekezni.

Épen ilyen jelenet van leírva alapigénkben. Saul és emberei véres vereséget szenvedtek. A Gilbóa hegye terítve van holttestekkel. Megjelennek nyomban a zsákmányéhes keselyűk, a gyáva sakálók, a filiszteusok és kifosztogatják az elesetteket.

I.

Ki szándéksom előttetek fejezni, hogy ami fosztogató végbemegy egy csataterén a hare befejezése után, ugyanaz történik világszerte nap-nap után. *Valahol csak megbotlik és elesik egy ember, a világ nem hogy szánkozna vagy épen segítene rajta, hanem könnyörtelenül elragadja tőle azt a keveset is, ami még talán megmaradt.* . . . Eképen kifosztva azt.

Végzetlenül keserű fog csalódnai az az ember, aki önerejébe, embertársai jóindulatába vagy a világba bízva szándékozik átküzdeni egy nehéz életet; aki Isten segedelme nélkül remél legyőzni száz bajt, ezer veszélyt, csapást, szerencsétlenséget, bűbánatot, betegséget, amik egy életen át érhetik bármelyik embert. Ingyen sem állítom én azt, hogy ideig-óráig nem boldogulhat, sőt ezrek és tízezrek haladnak azon az Isten nélkül való úton önerejükbe s embertársaik jóindulatába bízva s jól előre-

haladnak. . . . De a vég, az nagyon szomorú nekik. Voltaire-nál kevés ember vitte többre. Ragyogó tehetség, hírnév, dicsőség, földi vagyon megadatott neki. Elbizakodottságában kigúnyolta Krisztust és az ő evangéliumát. . . . Élte végső nagy vallomása ez volt: „Csak álom a boldogság, csupán a fájdalom a valóság. Nyolcvannégy éven át tűnődtem rajta s nem találtam okosabb élet-szabályt, mint megnyugodni a változhatatlan előtt. Mert a légy csak arra való, hogy a pók felfalja, az ember meg arra, hogy a gondok és a bajok megemésszék. . . . Bár csak sohasem születtem volna!“ — Egy másik igen előkelő poleról lesülyedt ember így búcsúzott el a világtól: „Ez hát a vég?! . . . Ime haldoklom . . . egy idegen ágyon, idegen takaróval betakarva, idegenek pénzén épült könyörület házában (kórház) . . . Temessenek el engem valami pusztá közepén, ahol ember nem jár, mert sokat keserítettek életemben“.

Hol van a világ, hol embertársai, hol a vidám cimborák, akik egykor e haldoklók ragyogó tehetségének, előkelő méltóságával mosolygó tanúi voltak?! . . .

Magukra hagyták őket! . . . Mert nincsen már pénz, se hírnév, se méltóság. Miért maradnának veletek tovább is? . . . Befejezték műveiket. Bűnbe, aztán nyomorúságba taszították ezeket a szerencsétleneket. Megrabolták a halottakat!

Talán önhibáján kívül, talán tudatlanságból megbotlik, elesik valaki, ott az alkalom, hogy hozzá menj és szeretettel azt mond neki a Krisztus nevében: „Sok lélek eltévelyedik, messze, idegen tartományba kerül, de ha útját belátva visszajő, az Atya tékozló fiát keblére öleli.“ — Ott az alkalom, elsorolni minden nagy embert: Péter, Pál apostolokat, akik hasonlóan jártak és mégis Isten legelső apostolai voltak. És a világ és az emberek *nem* ezt mondják neki. Hanem farizeus módon azt vetik szemére: Segítsünk rajtad?! — Hiszen pusztulni indultál, miért nem pusztultál el egészen. Vissza akarsz térni mi közibénk, becsületes emberek közé, te bűnös lélek, de mi vissza taszítunk a mélységbe, hogy ki ne kapaszkodhass. . . . Ezek az élet nagy csataterének keselyűi, gyáva sakáljai, halott fosztogatói!

II.

Még rosszabb dolog is történhetik. Azokkal a szánandó lelkekkel esik az meg, *akik megbotlanak, elesnek, de nem törődnek vele.* Akik amíg egészségesek, erőteljesek, nem is gondolnak arra, hogy egy súlyos betegség a sír szélére fektetheti őket s eljön a sátán, akivel szerződést kötött és követeli a magáét. A haldokló hiába veti szemére: „Megcsaltál. Azt ígérted, nem lesz semmi baj s íme most rettentő kínok gyötrik testemet, lelke- met“ . . . Erre a Sátán nevetve azt feleli: „Igen, félrevezettelek, mert ez a mesterségem, mert a vallással soha semmit sem törődtem, Istenedet régen elfeledted. . . . Minden bűnöd most elebed állítom, kínos gyötrődésed.“

ben gyönyörködöm, mert velem szerződött az, aki nem imádja Istenét. — Úgy halsz meg, ahogyan éltél. Setét szárnyaimat kiterjesztem feléd s eltakarom vele végső sugarát is epedő lelked reménységének. A végtusa viharja összetöri testedet, lelkedet a nagy sötétségben, mert az én hívásom az, hogy a halottakat megraboljam a bűnbocsánat, az üdvösség, a viszontlátás reménységétől.“

III.

Mint mikor nagy égi-háború után a sötét fellegek megszakadásán a nap biztató sugára bemosolyog ismét, olyan biztatóan tör át e sötét gondolatok fellegén az isteni szeretet, jóság és kegyelem napjainak biztató sugára az emberi lélekre.

Az újkori csatamezőkön nem sötét-lelkű halott-fosztogatók jelennek meg a véres harc után, hanem *nemes szívű, könyörületes lelkű ápolói, valóságos védőangyalai a megsebesült harcosoknak*. Lelkipásztorok, orvosok, ápolónők, akik a haldoklókat szeretettel elkészítik a végső órára, a sebesülteket magukhoz veszik, sebeiket bekötöztetik, kívánságaikat meghallgatják és beteljesítik, szeretteiket értesítik s vigasztalják a nagy Isten, a páratlan szerelmű mennyei édes Atya nevében. — Ezek nem fosztogatók, hanem mindennel elhalmozzák a beteg testét, lelkét, amire annak szüksége van. Ekként ismét visszaadják őket szeretteiknek az életnek, a hazának. Krisztus tanította erre meg az embereket és nem a vipera fajzatú farizeusok. Krisztus, aki életét adta áldozatul oda miérettünk, hogy a betegnek orvosa lehessen, hogy a gyengének erőssége legyen, az elhagyatottnak pártfogója, a bűbánatosnak vigasztalója, a csüggedteknél erősítője, az elesetteknek felemelője, a bűnösöknek megbocsátója.

Az újkori csatamezőn már nincsenek halott-fosztogató filiszteusok, hanem könyörületes szívű ápolói a veres-kereszt egyesületnek, akik Isten nevében életet lehelnek a szét-szórt esontokba.

Akkor lesz igazán boldog az emberiség, akkor lesz őszinte a keresztyénség a lelkekben, ha az élet nagy csata-teréről is eltűnnek a pöffeszkedő farizeusok és helyökbe lelki-betegeket ápoló apostolok lépnek. Ámen.

Bokor Sándor.

L. Annaeus Seneca Paulinushoz.

Az élet rövid voltáról.

Fordította: **Bareza József.**

(Folytatás.)

XIX.

Vonulj vissza ezekhez a foglalkozásokhoz, amelyek nyugodtabbak, biztosabbak és nagyobb szerűek. Talán hasonló két foglalkozás szerinted, ha azzal törődöl, hogy a gabonát a szállítók család és hanyagság nélkül, sértetlen állapotban öntsék át a magtárakba,

hogy a fölszívott nedvességtől meg ne romoljon vagy át ne füljön, hogy a mértéknek és súlynak megfeleljen, vagy pedig az, ha ezekhez a szent és magasztos foglalkozásokhoz térsz annak a megtudása céljából, milyen anyagból vannak az istenek, mi az élvezetük, milyen az állapotuk, milyen az alakjuk? Mily sors vár lelkedre, s hová helyez bennünket a természet a test bilincseiből való megszabadulásunk után? Mi az, ami e világegyetem összes legnehezebb testeit középtűt tartja, a könnyűeket fölül lebegteti, a tüzet a legmagasabb tájakra emeli s a csillagokat körforgásukra készíti? S azután a többi, rendkívül csodákkal teljes dolog. A föld elhagyása után akarsz te gondolatban azokra visszapillantani? Most kell, míg véreink meleg, míg életerőnk megvan, a jobb útra térni. Ez életmódban a szép tudományoknak egész serege vár rád, az erény szeretete és gyakorlása, a vágyak elfeledése, az élni és meghalni tudás, mély lelki nyugalom. Minden elfogult ember helyzete nyomorúságos ugyan, de legnyomorúságosabb mégis azoké, akik még nem is a saját foglalkozásaikkal bajlódnak, alvásukban a más alvásához, sétájukban a más lépéseikhez igazodnak, akiknek azt, hogy mikor szeressenek és mikor gyűlöljenek, ezt a két, mindenek közt legfüggelenebb valamit, más valaki rendeli el. Ha ezek az emberek meg akarják tudni, hogy mily rövid saját életük, gondolják meg, mily kevés része az övék.

XX.

Ha tehát azt látod, hogy már gyakran viseltek főhivatalokat, hogy nevük a közéletben ünnepezt, ne irigyeld őket. Életük rovására szerzik meg ezeket. Arra, hogy egyetlen évet az ő nevüktől számítsanak, összes éveiket áldozzák föl. Némelyiküket azelőtt hagyta el az élet, mielőtt nagyravágyásuk csúcsára elvergődtek volna, mialatt az első fokukon küzdöttek. Némelyiküket, akik ezer méltánytalanság árán törtek előre a legmagasabb méltóságra, az a szomorú gondolat lepi meg, hogy csak sírfömlirátuk érdekében fáradoztak. Némelyeket, mialatt ifjakként új reményekre alapítottak terveket, nagy és becstelen törekvéseik közben hagyott cserben megrokkant az **aggkor** legvégső határa. Utálatos az, akit azalatt hagy el a lélekzet, mialatt mint koros ember a törvényszék előtt a legismeretlenebb pörlekedők érdekében az értelmetlen hallgatóság helyeslésére vadászik. Gyalázatos az a férfi, aki előbb fáradva ki az életben, mint a küzdelemben, épen kötelességei közt roskad össze. Gyalázatos az, akit, ha felszámolás közben hal meg, sokáig távol tartott örökös nevet ki. Nem melőzhetek itt egy példát, amely épen szembe jut. Turannius egy lelkiismeretes pontosságú öreg ember volt. Ez, mikor 90 éves korában, anélkül, hogy maga kérte volna, C. Caesar elbocsátotta kormányzói állásából, ágyba fektette s mint halottat sirattatta magát körülötte álló szolgálival. Az egész ház gyászolta az öreg urának adott nyugalmat, s szomorúságának nem lett előbb vége, míg fáradságos hivatalát vissza nem adták. Oly nagy öröm foglalkozásban halni meg? Épen ez a legtöbbek fölfogása: hosszabb ideig tart bennük a munka utáni vágy, mint a rá való képesség. A test gyöngeségével küzdenek. Magát az öregséget semmi másért nem tartják terhesnek, csak azért, hogy elzárja őket a munkától. Az ötvenedik évtől

kezdve senkit sem soroz be a törvény katonának, a hatvanadiktól kezdve senkit se idéz be államtanácsosnak: nehezebben nyernek az emberek önmaguktól nyugalmat, mint a törvénytől. Az alatt, míg őket tova ragadják, s ők másokat tova ragadnak, mialatt egyik a másik nyugalma megsemmisíti, mialatt kölcsönösen nyomorultak, életük élvezet, gyönyörűség és minden szellemi előhaladás nélkül való: egyiknek sincs szeme előtt a halál, mindegyik a távolba irányítja reményeit. Sőt némelyek éltük utánra is rendelnek el egyet-mást: hatalmas síremlékeket emelgetnek, alapítványokat tesznek középületekre, máglyájuk mellett bajvívó játékokat — s aztán pompás temetést rendeztetnek. Pedig — Istenemre! — az ilyenek temetésének, mint akik csak egy arasznyit éltek, fáklya- és gyertyavilág mellett kellene végbe mennie.

(Vége.)

A tettek órája.

A tettek órája elérkezett! Létünk vagy nemlétünk forog kockán! *A Világosság és Sötétség kelt harcra!* Győzni kell a Világosságnak! *Ha mi — a Világosság fia — győzünk: egy jobb kor virrad ránk. Ha — Isten örizzen! — ne'alan elbuknánk: hazánk, szabadságunk, sőt hitünk is elveszne!*

Szükségünk van mindenkire a nagy küzdelemben, mely páratlanul áll a világtörténetben. Akit Isten egészséggel megáldott, annak most a harcmezőn van helye. Tétovázni senkinek nem szabad! *Mulasztás helyre nem hozható!*

Elementek református fiaink is, hogy bátran küzdjenek hazánkért, szabadságunkért, *mint tették dicső elődeink.* De a harcmezőn nemcsak győzelmet aratnak, hanem sebeket is kapnak. Sokra pedig ott borul az álom a feltámadásig!

Nekünk — kik itthon maradtunk — szent kötelességünk, hogy enyhítsük az ellenség által ütött sebek fájdalmait. Itt az ideje, hogy református anyaszentegyházunk minden *őrállója* kivegye az oroszlánrészt a létünk és nemlétünkért folyó gigászi küzdelemből. Mert sok az ellenségünk s kevés a barátunk. *De velünk van az Igazság Istene s bizton hisszük, hogy miénk lesz a teljes győzelem!*

Addig is dolgozzunk! Isten is úgy segít!

Sebesült hittestvéreink egyre tömegesebben érkeznek a harcmezőről. *Református katonáinkat sehol nem várják lelkészek az állomásokon.* Ezek lelki gondozásáról akarok beszélni. Akiknek lelkéhez talán soha úgy közelíteni nem lehetne, mint éppen most. Hiszen tudjuk, hogy a szenvedőknek minden biztató szó milyen jól esik. Siessünk hát a hit vígaszával enyhíteni lelkök bánatát s szívök fájdalmát. Ezt célozza az a mozgalom is, amelyet a *rendkívül tevékeny főtiszteletű püspök urunk támogatásával a fáradhatatlanul buzgólkodó Uray Sándor lelkészünk kezdeményezett.* Meghajtjuk előttük az elis-

merés zászlaját! — Feladata, hogy fölkeressük a nagyszámban érkező református sebesült katonáinkat kórházakban s ott egy kis *istentiszteletet* tartunk. *Vígasztaljuk s vallásos iratokat osztogatunk szét közöttük* hitök erősítésére. Itt volt a legfőbb ideje, mert a római katolikus lelkészek már buzgólkodnak ilyen irányban. S ha meg nem előzhattük, legalább kövessük dicsérendő vállalkozásukat. E téren — valljuk be őszintén — igen sokat tanulhatunk tőlük.

Debrecenben jelenleg nyolc helyen fekszenek sebesült katonák. A pályaudvaron pedig számtalan sokan mennek keresztül. Ezeknek meglátogatására, illetőleg vígasztalására vállalkoztak a következők: dr. Baltazár Dezső püspök úr, Uray Sándor és Zih Sándor lelkészek, Makay Lajos diakonissza int. lelkész, Boér Károly és Szele Miklós vallástanárok, Demeter Gyula és Polgár Gyula s.-lelkészek. Ugyancsak minden 8-ik napon a pályaudvaron inspekción tartanak, hogy minden időben és alkalommal segítségökre siessenek sok megpróbáltatáson átment atyánkfiai. *Hisszük, hogy biztató és hiterősítő szavunk termékeny talajra talál, mit adjon is az Úr!*

De volna még szavam a *theológus ifjúsághoz* is. Sajnos, itten is megelőztek róm. katolikus atyánkfiai. Hol a megyés püspökök papnövendékeiket kiképeztették betegápolóknak s elküldötték részint a harctérre, részint katonakórházakba, hol két irányban is fáradozhatnak: testi és lelki fájdalmak enyhítésében. Vajha a mi jövő lelkészeink is követnék a szép példát! Belépnének a *Vöröskereszt egyesületbe* s elmennének oda, hol valóban alkalom nyílik *magasztos és igazán átértett hivatások gyakorlására!* *Azok a sebesültek, akikhez vígasztaló szóval közelednek, bizonyára egész életükben hálásan gondolnak majd egyházunk vezetőire, hogy nemcsak a jólét, hanem a megpróbáltatások napjaiban is mellettök állottak!*

A tettek órája elérkezett!

Debrecen, 1914 szept. 10.

Boér Károly.

KÜLÖNFÉLÉK.

H. Nagy Elek meghalt.

A kollégium gyásza.

Mélységes gyász érte a debreceni református kollégiumot s általában a magyar tudományos világot, amelynek egyik kiváló tagja hunyt el tegnap éjszaka: H. Nagy Elek, a kollégium nyugalmazott tanára.

Kiváló tulajdonságok tették ismertté és tiszteltté H. Nagy Elek személyét, aki a maga tudományában nemcsak kitűnőség volt, de e tudományának a rajongásig kedvelője. A történelmet tanította negyven éven

át olyan szép előadásban, olyan lelkesen, hogy tanítványai elragadtatással hallgatták és nem egyszer megtapsolták.

Mint fiatal ember, Debrecenben végezte a teológiát, amely után a bécsi, berlini, párisi és utrechti egyetemeknek volt hallgatója. Csakhamar egyik legkitűnőbb tanára lett a kollégiumnak. Kiválóságát elismerték, több ízben megkínálták egyetemi tanári tanszékkal is, amikor meghívták a kolozsvári egyetemre, ő azonban nem fogadta el a megtiszteltetést, mert nem akarta elhagyni az öreg kollégiumot, amelyhez egész szívvel ragaszkodott s amelyben egész generációkat nevelt és tanított. Az ő tanítványa volt és tőle tanulta a históriát Tisza István is, aki mindig nagy szeretettel emlékezett meg öreg professzoráról s ha Debrecenbe jött, sohasem mulasztotta el őt fölkeresni.

Híres volt nyelvismeretéről is: nyolc nyelven írt és beszélt. Nagy tudása párosult nagy szívbeli jósággal. Családját imádta s elmondhatta, hogy talán egyetlen ember sem volt, aki reá haragudott volna, vagy neki ellensége lett volna. Közéleti szereplésre nem vágyott, egyszerű, becsületos, puritán jellemű kálvinista volt. Mindenki nagyrabecsülését, szeretetét és tiszteletét bírta s most hosszú betegség után, 70 éves korában bekövetkezett halála a legszelesebb körben keltette a legmélyebb, legőszintébb részvétet.

Temetése pénteken délután három órakor volt a József királyi herceg-utcai gyászházból. A koporsót a Kossuth-utcai temetőben levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

A gyászestéről a család a következő szomorú jelentést adta ki:

A B. F. R. A. A mélységes fájdalomtól megtörve, szívünk kiapadhatatlan bánatával jelentjük, hogy a forrón szeretett férj, páratlanul jó édes atya, feledhetetlen testvér, após, nagyapa és hű rokon hosszúmezői és szentmiklósi Nagy Elek, a debreceni református kollégium ny. professzora áldásos és munkás életének 70-dik, boldog házasságának 35-dik évében hosszú, súlyos szenvedés után folyó hó 9-én, este 3/49-kor esendesen elhunyt ar Úrban. Megboldogult drága halottunkat folyó hó 11-én, pénteken délután 3 órakor fogjuk a József kir. herceg-utca 34. szám alatti gyászháztól, a református egyház szertartása szerint tartandó ima után, a Kossuth-utcai temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Debrecen, 1914 szeptember 9-én. Béke poraira, áldás emlékére. Bánatos özvegye: özv. H. Nagy Elekné, siteri és szilágyszegi Dienes Ilona. Gyermekai: H. Nagy Ervin nejével, Suoch Odilleal. H. Nagy Irén férjével Schuster Ferencel. Dr. H. Nagy Jenő. Egyetlen testvére: H. Nagy Ziza. Unokája: Schuster Ferike.

— **A háború.** Foly, dühöng a harc tovább Európa esatamezőin. Szünet nélkül rontanak egymásra a szemben álló seregek, még pihenőt is alig engedve maguknak. A harctér nevezetesebb eseményei: a németek már Páris alatt vannak, a hét derekán elfoglalták a legutolsó északi francia erősséget: Maubeuge várát is, mely 40.000 fogoly franciát és 400 ágyút juttatott a németek kezébe. Azonkívül elesett a gazdag belga Gent és megkezdődött Belfort és Nancy ostroma is. Az orosz harctéren pedig az orosz gárdaezred sorait ritkították meg s amint Varsó katonai parancsnoka fogadkozásából, hogy nem adja fel a várat, következtethető, készülnek Varsó ostromára is. A mi hadaink Galicziában tartóztatták fel az orosz előnyomulást, balszárnyukkal és a centrum egy részével hatalmasan előnyomulva orosz Lengyelországba. Taktikai okokból kiűrtették Lemberget is, de reméljük nem sokáig fog benne garázdálkodni az orosz. A déli harctéren a szerb Timok hadosztály átmerészkedett Mitrovicánál hazai földre, azt híven, hogy az oroszokkal való háboru folytán védtelenül hagytuk, de számításában csalódott, mert miénk az egész hadosztályt vagy megsemmisítették vagy fogságba ejtették. Így tehát a harctéri helyzet reánk nézve igen kedvező s a legjobb reménységgel nézhetünk a jövő felé. A kegyelem és erő Istene váltsa is valóra bizakodásunkat!

— **Új docensek a kolozsvári református teológián.** Az erdélyi református egyházkerület igazgatótanácsa megengedte, hogy dr. Imre Lajos és dr. Makkai Sándor a kolozsvári református teol. akadémián a jövő tanévtől kezdve előadásokat tartsanak. Az első a belmisszióból, a második ifjú a vallásbölcsezet-pedagógiából. Üdvözljük a derék ifjakat új működési körükben s reméljük, hogy teol. irodalmunk felvirágoztatásához majd jelentős résszel fognak hozzájárulni s papképzésünk színvonala emelésére is jótékony befolyással lesz munkájuk.

— **Debrecen asszonyai egy gyönyörű selymezászlót** ajándékoztak a helybeli 2-ik honvédhuszár ezrednek. A zászló egyik felén a magyar címer látható körülötte ezzel a felirással: „Rajta-rajta, diadalra rohanj jó honvédhuszár, Dicsőséggel visszatérve Debrecen ujjongva vár“. A másik felét a város címere ékesíti s alatta van az ajándékozók jelölése: Debrecen asszonyai. 1914. Derék honvédhuszárjaink meg is érdemlik e kedves figyelmet, mert ritka hősiességgel, bátorsággal és szép sikerrel védik a haza becsületét, az igazság ügyét észak harcterein.

— **A Főtisztelt Püspök úr** a lelkészi vizsgák alkalmából a képesítő-bizottság tagjai kíséretében meglátogatta a kollégium épületében elhelyezett sebesült betegeket. A püspök úr megjelenése, szeretetteljes érdeklődése és vigasztalása nagy örömet keltett a sebesültek között, kik úgy hozzátartozóik, mint a város tár-

sadalma részéről különben is állandó meleg gondoskodásban és figyelemben részesülnek.

— **Érendréden**, a most folyó háború alkalmából, minden vasárnap este az állami iskola helyiségében, a nagyközönség részére, hadi, földrajzi, etnografiai és a háborúra vonatkozó szükséges dolgokról tart népszerű, hasznos ismeretekkel teljes szabad előadást és felolvasást *Csutoros Albert* ref. lelkész és *Szalecki Miklós* állami iskolai igazgató tanító. A legelső összejövetel és előadás augusztus 23-án volt. Műsor: 1. „Hymnusz”. 2. „Szerbia fekvése, határa” térképen való ismertetése *Szalecki Miklóstól*. — 3. „Szerbek országáról” *Csutoros Albert* lelkésztől. — 4. „Harcászat, támadás és védelem” *Szalecki Miklóstól*. — Az előadást *Csutoros Albert* rövid, buzgó imádsága és a „Szózat” éneklése zárta be. Több, mint 200 emberből álló lelkes közönség hallgatta a háborúra vonatkozó tanulságos előadásokat. A felolvasás és előadás alkalmával persely van kitéve adakozás végett. Az adakozásból begyűlt összeg a sebesült katonák részére adatik. A mozgósítás alkalmával a hadba vonultakat mindannyiszor *Csutoros Albert* lelkész kísérte el a vasúti állomáshoz, lelkesítő beszédet intézván hozzájuk. *Érendréd* lelkes és hazafias közönsége a reszegei állomásonál egész ezredet vendéglát meg, mintegy 30 szekér szállította a magyar vendégszeretetet bizonyosságul szolgáló enni és inni valót és dohányféléket és a nagyszámú lelkes közönséget. A közönség nevében *Csutoros Albert* üdvözölte a haretérre menő kolozsvári ezredet. A lelkesítő, buzditó, valamint a vendégszeretetet meleg szavakban köszönte meg az ezred vezetősége. *Érendréd* lelkes közönsége tejet és más üdítő italt szállít a sebesültek részére a 10 kilométernyi távolságra fekvő reszegei állomásra. Ezenkívül minden család megszerezte az „Isten a mi reménységünk”-et. A családok összeállva, a „Vasárnap” sok példányát rendelték meg. A lelkészi hivatal „Tanácsadó” iroda lett, ahol a lelkész vallás és felekezeti különbség nélkül ad felvilágosítást, utbaigazítást és tanácsot a kérdéssel hozzá forduló egyéneknek és leveleket eimez és válaszol. Ime ilyenekkel foglalatostkodunk mi *Érendréden* a háború folyama alatt. Vigasztaljuk, tanítjuk, segítjük egymást és ha fillérekkel is, de áldozunk a veszélyben forgó haza oltárára. *Érendréd*, 1914 szeptember 5. *Csutoros Albert*, ref. lelkész.

— **A lelkészképesítő vizsgák** a mult héten folytak a kollégiumban s az ifjak a nehéz, izgatott idők behatását is mérlegelve, kielégítő készültséget mutattak. Nem vettetett vissza senki s így anyaszentegyházunk új munkásokkal gazdagodva, teljesítheti nehéz és körülményes hivatását ezekben a vészteljes napokban.

— **A német császár egyik fia megsebesült.** A németek elszántságára mutat az a körülmény, hogy egyre-másra esnek el és sebesülnek meg uralkodó hercegeik, a legutolsó párisi harcokban pl. egy srápnel szilánk megsebezte *Joachim* porosz királyi hereceget is,

a német császár legkisebb fiát. Ahol a haza szolgálataiban még a legelőkelőbbek élete sem drága, ott csak győzni lehet, de elbukni nem.

— **A szerbek**, mint a hivatalos jelentésekből olvassuk, több ponton betörték kisebb csapatokban Dél-magyarországba. A hivatalos megnyugtató nélkül is biztosra vesszük, hogy embereink alaposan el fognak hánni a betolakodott, elbizott s az egész mai világkatasztrófájáért felelős alávaló nemzetséggel.

— **Az egyetemi questort és tanácsjegyzőt** is kinevezte immár a miniszter s a kinevezettek le is tették az esküt a rector kezébe. Nemsokára megkezdődnek tehát a beiratások s majd október elején kezdetét veszi a tanítás nemes és komoly munkája is, mely nemzetünk kulturája, jövője érdekében e nehéz napokban sem nélkülözhető.

— **Olvasóinkhoz.** A Debreceni Protestáns Lap főfentartói, a kongruás lelkészek, akiknek érdekeit a többiekkel együtt mindig híven védte a lap, s akik köréből jövő bármilyen közleménynek mindig nyitva voltak a lap hasábjai. 2000 koronának kellene legalább befolyjni félévénként e címen a kongrua utalványozása alkalmával s az idén most a második félévben befolyt csak 600 korona. Tisztelettel felkérjük a szeretett híveinket és olvasóinkat, hogy ebben a nehéz időkben még fokozottabb mérvben sorakozzanak körülünk. Most minden erőnk az összetartásban és tömörülésben van. A nagy világforgatagokban csak jól szervezett osztályok képesek érvényesülni. Nem szabad hát semmi erőt kiadni a kezünkből s ilyen nagy erő a régi Debreceni Protestáns Lap is, melynek ügyét szeretettel és e bizalommal ajánljuk lelkésztársaink figyelmébe s felkérjük őket, hogy ami a kongrua kiutalványozása alkalmával elmaradt, az előfizetési pénzeket postai úton mielőbb beküldeni siessenek s a lapról semmiképen el ne felejtkezzenek.

— **Polgár Kálmán** műórás, ékszerész és egyházi szentédeny-kereskedő lapunk minden számában megjelenő hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét. — E cég régi fennállása és jó hírneve biztosítja a szolid és lelkiismeretes kiszolgálást.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat.

A nyírbronyi ref. II. tanítói állásra pályázatot hirdettetik.

Javadalma: egyháztól 100 kor., államtól törvényes fizetés kiegészítés, természetbeni lakás és kert.

Kötelessége: jelenleg az I—II. vegyes osztályok tanítása a tiszántúli ref. egyházkerület tervére szerint.

Pályázati határidő szeptember 25. Az állás október 1-én elfoglalandó.

Pályázhatnak okleveles, református tanítók és tanítónők.

Nyíribrony (Szabolcs megye, u. p. Ramocsaháza), 1914 szept. 8.

Gönczy János,
ref. lelkész.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Pályázat.

A pusztai református egyház egy újonnan szervezett nőtanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: az egyháztól 100 kor., az államtól a törvényszerinti fizetésekiegészítés; természetbeli lakás kerttel. Kötelesség: az I—II-od vegyes osztályok tanítása, női kézimunka tanítás az I—IV. osztályokban, az egyházi törvényekben és a népiskolai szervezetben előírt teendők ellátása. A kérvények f. évi szept. 27-ig a református lelkészi hivatalhoz küldendők. (Pusztai u. p. Mezőtelegd, Bihar megye.) Választás szept. 27. Állás okt. 1-én elfoglalandó.

Pusztai, 1914 szept. 7.

Doma Gyula,
ref. lelkész.

Pályázat.

A halálozás folytán üresedésbe jött pankotai lelkészi állásra pályázatot hirdetnek.

Javadalom: 1. Készpénz 504 K. 2. Föld 32 és fél hold. Haszonbérbe 800 K. 3. Stóla és kiadványok 100 K.

Kongruája 533:36 K.

Az utód elődje özvegyének 50 kor. beruházást állásának elfoglalása után 30 nap alatt megtéríteni tartozik.

Az állást a kegyeleti idő letelte után 1915. febr. 1-én kell elfoglalni.

A pályázati kérvényeket az E. T. II. 16. §-ban megszabott felszereléssel el lehet küldeni a f. évi október 5. napjáig Sarkadra — Bihar vm.

— a nagyszalontai egyházmegye esperesi hivatalához.

Kelt Debrecen, 1914 szept. 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

a makói ref. egyház újárósi segédlelkészi állásra.

Fizetés: 1200 korona havi előleges részletekben, az egyház pénztárából és 40 korona failletmény.

Egy szobából álló lakás. Minden halott bejegyzéséért 28 fillér. Főgimnaziumi hitoktatásért az állam által fizetett 100 korona óradíj (ezidő szerint évi 1000 korona).

Kötelesség: az egyházi törvényekben foglalt és előírt hivatali kötelességek teljesítése. Az állami főgimnaziumban ezidő szerint heti 10 órán vallás-és ének tanítás.

Próbászónoklatra pályázók jelentkehetnek, de költségeiket az egyház nem fedezi.

Pályázati kérvények alólirotthoz 1914 szept. 20-ig adandók be.

Az állás 1914 október hó 1-én elfoglalandó. Makó, 1914 augusztus 25.

Nagy Károly,
elnök-lelkész.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

Rendkívül használható **számológépet** szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmiklósi tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbég, a tanulónak a tanuláshoz gyönyörűség. Szabadalmazva, az egyházker. által elfogadva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 32 K.**

Megrendelhető **a feltaláló tanító úrnál Törökszentmiklóson, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomtató-utca 9-ik szám.**

Pályázat

Az érkörtvélyesi református egyház pályázatot hirdet egy helyettes-tanítói és egy helyettes-kántortanítói állásra. Kötelessége a megválasztott helyettes fitanítónak a III—VI. osztályú fiúknak és leányoknak a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint való vezetése és lelkész akadályoztatása esetén kanonikus órákon az istenítisztelet végzése. A megválasztott helyettes-kántortanítónak az I—II. osztályú vegyes iskolának a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerinti vezetése és az énekvezéri teendők ellátása. A fitanító fizetése természetbeni lakáson kívül évi 800 korona; a kántortanítóé szintén lakáson kívül évi 960 korona és a stóla. A megválasztott helyettes-tanítók fizetésüket havonkénti részletekben kapják meg az egyház pénztárából mindaddig, míg katonának bevonult rendes tanítók vissza nem térnek. Azontúl állásukból elbocsáttatnak. Pályázhatnak nyugalmazott, de erőteljes és tanításra még képes tanítók is. Felszerelt kérvények alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők. Az állás legkésőbb október elsején elfoglalandó.

Érkörtvélyes, 1914 augusztus hó 30-án.

Pataky Sándor,
iskolaszéki elnök.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyhazi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evőkészletek valódi 13 próbás ezüstből és I. rendű alpacc-ezüstből, jubileumi dísz tárgyak részlet izetésre is!

Árjegyzék
2000 rajzzal
ingyen és
bérmentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

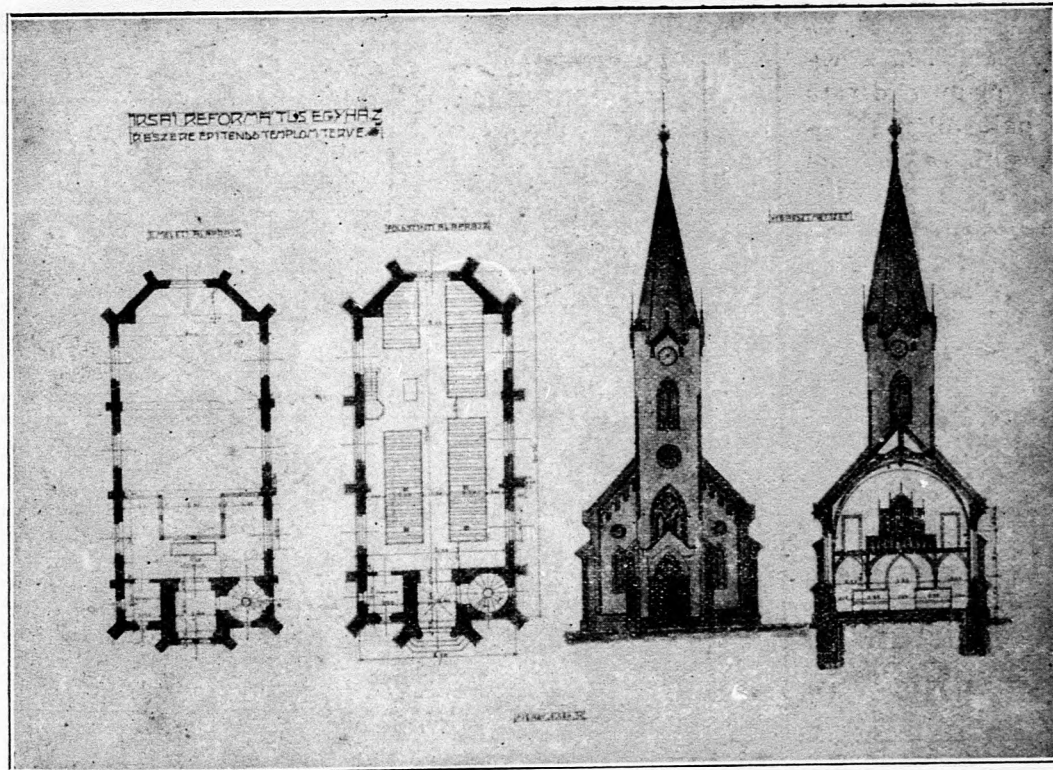

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok.

Polgár
Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

HOLLÓS és QUITTNER

építészek és építő-
mesterek

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró speciálisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

